

**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS**

**S P R I E D U M S
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ**

Rīgā 2018.gada 26.martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis M.Markovs,

piedaloties pieteicējas SIA “OC Finance” pārstāvjiem zvērinātiem advokātiem Laurim Liepam un Mārtiņam Aljēnam kā arī atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvjiem Edgaram Apsēnam un Egijai Gulbinskai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA “OC Finance” pieteikuma par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 21.februāra lēmuma Nr.6-pk atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) 2016.gada 26.oktobrī izsniedza “OC Finance” licenci patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai uz nenoteiktu laiku. Licence izdota ar nosacījumu, ka pieteicēja līdz 2016.gada 30.oktobrim novērs PTAC ierosinātajā lielā Nr.254 konstatēto Patērētāju tiesību aizsardzības likuma pārkāpumu pieteicējas piemērotajās komisijas maksās par patērētāju kreditēšanas līgumu pagarinājumu (termiņa atlikšanu), nodrošinot ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam kopā ar komisijas maksām, par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu saistībā ar līganu klienta, nepārsniegs

0,25% dienā par visu līguma darbības laiku, ja līguma darbības termiņš ar kredīta atmaksas pagarināšanu pārsniedz 30 dienas.

Ar PTAC 2017.gada 21.februāra lēmumu Nr.6-pk (turpmāk - Lēmums) pieteicējai SIA "OC Finance" uzlikta soda nauda 17 000 *euro* apmērā par Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.² daļas un 8.panta 2.³ daļas pārkāpumu.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[1.1] Pieteicējas īstenoto komercpraksi PTAC vērtē no vidusmēra patērētāja uztveres viedokļa, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 11.maija direktīvas 2005/29/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.2006/2004, un Eiropas Kopienų tiesas praksē norādītos vidusmēra patērētāja kritērijus – patērētājs, kurš ir pietiekoši zinošs un labi informēts, kā arī pietiekoši vērīgs un piesardzīgs.

[1.2] Atbilstoši Patērētāja tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punktam ar kredīta kopējām izmaksām tiek saprastas jebkādas izmaksas, ar ko patērētājam jāērķinās, lai kredītu saņemtu un/vai to lietotu, un, kuras kredīta devējam ir zināmas, izņemot notāra izmaksas.

Gadījumos, kad kredīts netiek termiņā atmaksāts un puses vienojas par pagarinātu sākotnējā līguma kredīta atmaksas termiņu, piemērojamie izmaksu ierobežojumi attiecināmi atbilstoši sākotnējā līguma termiņam, piemēram, ja sākotnējais līgums noslēgts uz 30 dienām un tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad, sākot ar 31.dienu, kopējās izmaksas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu jeb lietošanu nedrīkst pārsniegt 0,2% dienā, jo saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļu par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu.

[1.3] Kredīta kopējās izmaksas dienā aprēķina, ņemot vērā sekojošu formulu - tiek noskaidrotas visas izmaksas, kas tiks piemērotas kreditēšanas līgumā noteiktajā termiņā jeb kredīta kopējās izmaksas un tad izdala šīs izmaksas ar dienu skaitu, uz kuru ir noslēgts kreditēšanas līgums. Tādejādi iegūst izmaksu apmēru dienā, kas vēl ir jāizsaka procentuāli pret aizdevuma summu.

Pieteicēja patērētājiem piedāvā kreditēšanas līgumus ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļai neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu un līdz ar to pieteicējas patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei.

[1.4] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta piektās daļas 2.punktu iestādei ir paredzētas tiesības nevis pienākums ierosināt uzņēmējam rakstveidā apņemties novērst konstatēto pārkāpumu. Šīs darbības, neskatoties uz to, ka grozījumi Patērētāja tiesību aizsardzības likumā stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī un pārkāpums attiecībā pret jaunajiem

klientiem tika novērsts tikai pēc vairāk kā 9 mēnešiem, ir uzskatāmas par iestādes īpašu pretimnākšanu pret pieteicēju.

[1.5] Komersanta rakstveida apņemšanās vai iestādes lēmums ir vienīgie tiesiskie pamati, kā patērētājiem īstenot savu tiesību aizsardzību gadījumos, kad komersantam ir jāveic pārrēķini, piemēram, kredīta kopējo izmaksu pārrēķinus, kā tas ir šajā gadījumā, kad patērētājiem reāli piemērotās komisijas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu būtiski pārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.² un 2.³ daļās noteiktos ierobežojumus.

[1.6] Ņemot vērā to, ka pieteicēja neiesniedza rakstveida apņemšanos, tādējādi neatzina vainu PTAC konstatētajā pārkāpumā, PTAC pieņēma Lēmumu ar nosacījumu, lai nodrošinātu, ka pieteicēja pārtrauc un neturpina konstatētā pārkāpuma īstenošanu, tādējādi nodrošinot kapitālsabiedrības darbības patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanā atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām.

[1.7] Iekļaujot Lēmumā nosacījumu, PTAC ir rīkojies savas kompetences robežās un ievērojis rīcības brīvības izmantošanas robežas, nepārkāpjot tiesību normu saprātīgas piemērošanas un patvaļas aizlieguma principus, bet preventīvi nodrošinājies pret iespējamiem smagiem pārkāpumiem patērētāju kreditēšanas nozarē.

[1.8] Pieteicēja īstenoja negodīgu komercpraksi un piemēroja patērētājiem Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.² un 2.³ daļai neatbilstošas kredīta atmaksas termiņa atlikšanas (pagarināšanas) komisijas maksas, kas patērētājiem laika posmā no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.oktobrim, ieskaitot, radījušas zaudējumus 250 094 *euro* apmērā.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Laikposmā, uz kuru attiecas Lēmums, pieteicējai un arī citiem tirgus dalībniekiem bija šāda prakse: ja kredīts netiek atmaksāts noteiktajā termiņā un, ja saņemot patērētāja iesniegumu ar lūgumu pagarināt saistību izpildes termiņu, par šādu pakalpojumu patērētājs maksā komisijas maksu. Šāda komisijas maksa atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma regulējumam nebija ietverama kredīta kopējo izmaksu dienas aprēķinā.

[2.2] Izskatot Patērētāju tiesību aizsardzības likuma grozījumu likumprojektu trešajam lasījumam 2015.gada 20.maijā, Ekonomikas ministrijas pārstāvis Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas sēdē norāda, ka “kredīta kopējās izmaksas patērētājam ir tādā pašā nozīmē un izpratnē lietots kā šobrīd Ministru kabineta noteikumos Nr.1219”. Tādējādi likumdevējs skaidri un nepārprotami apsprieda termina saturu un vienojās par šī termina izpratni, ko apliecina audioierakstā paustā Ekonomikas ministrijas pārstāvja atbilde Saeimas Juridiskajam birojam.

[2.3] Nepārprotami secināms, ka arī atbilstoši Eiropas Komisijas skaidrojumam pagarināšanas komisija netiek ņemta vērā, aprēķinot gada procentu likmi jeb aprēķinot kredīta kopējās izmaksas patērētājam.

[2.4] Pieteicēja pieņem, ka PTAC varētu būt uzskatījis, ka nedrīkst pieļaut tādu situāciju, ka pagarināšanas komisija ir pilnīgi neierobežota un tāpēc varētu aizskart patērētāju. Pieteicēja uzskata, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likums jau šobrīd ierobežo pagarināšanas komisijas maksas apmēru vismaz divos aspektos, un nav nepieciešams tās ierobežošanai piemērot neattiecināmu tiesību normu - Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļu.

[2.5] Pagarināšanas komisija nav ietverama kredīta kopējās izmaksās patērētājam nedz noslēdzot līgumu uz sākotnēju termiņu, nedz pagarinot šo termiņu. Savukārt pagarināšanas komisijas maksai ir jābūt samērīgai un tās piemērošanas kārtībai saprotamai, un kopā ar visām citām kredīta izmaksām tā nedrīkst pārsniegt izsniegtā kredīta summu atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.⁴ daļai. Šīs komisijas piemērošana ir saistāma ar paša patērētāja izvēli - izpildīt saistības laikus, papildus šādu komisiju nemaksājot, vai tomēr lūgt to izpildi pagarināt, maksājot iepriekš zināmu samērīgu maksu.

[2.6] Pieteicējas komercprakse nav bijusi nedz maldinoša, nedz agresīva, jo tas neizriet no Lēmuma. No Lēmuma izriet tas, ka PTAC ir uzskatījis, ka pieteicējas komercprakses negodīgums izpaužas tieši apstākļi, ka pieteicēja nav ievērojusi pietiekamu rūpību un ir būtiski negatīvi ietekmējusi patērētāju rīcību, proti, ir pārkāpusi Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta otrās daļas 1.punktu.

Lēmumā nav pamatots, kā tieši konkrētajā gadījumā ir ietekmēta vidusmēra patērētāja ekonomiskā rīcība. Šāds pamatojums norādāms ikvienā gadījumā, kad nepastāv likumiskā prezumpcija, un tā pastāv tikai attiecībā uz maldinošu un agresīvu komercpraksi.

[2.7] No Lēmumā norādītajām tiesību normām skaidri neizriet tas, ka komisijas maksas, kas piemērotas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu, bija jāietver kredīta kopējo izmaksu dienas aprēķinā. Līdz ar to, pastāvot šāda neskaidram tiesiskajam regulējumam, PTAC nebija tiesības piemērot soda naudu pieteicējai.

[2.8] Pieteicējai sods piemērots, neskatoties uz to, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma tiesību normas skaidri nenosaka to, ka komisijas maksa, kas piemērota par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu, bija jāietver kredīta kopējo izmaksu dienas aprēķinā. Tieši pretēji, iepazīstoties ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma regulējumu, tirgus dalībnieku un tiesību speciālisti, kas šo regulējumu analizēja, uzskatīja, ka šāda komisijas maksa nav ietverama kredīta kopējo izmaksu dienas aprēķinā. Līdz ar to nav šaubu, ka strīdus regulējums neatbilda tādām likuma kvalitātes prasībām, lai to uzskatītu par pietiekami skaidru.

Jāņem vērā, ka no 2016.gada 1.janvārim līdz pat 2016.gada 5.augustam nepastāvēja vienots viedoklis par to, vai Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļa ir attiecināma arī uz kredīta termiņa atlikšanas (pagarināšanas) izmaksām.

[2.9] Lēmumā PTAC nav atspoguļojis savu vērtējumu atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta otrajai daļai. Taču, ja tas būtu darīts, būtu konstatēts, ka pieteicēja, tieši tāpat, kā tirgus dalībnieki, kuri parakstīja rakstveida apņemšanās, ir gan pārtraukti komercpraksi, kuru PTAC uzskatījis par prettiesisku, gan veicis citas PTAC noteiktās darbības.

[2.10] Lēmumā PTAC soda naudu ir noteicis patvaļīgi, to nebalstot nekādā pieteicējai vai jebkurai citai trešajai personai izsekojamā un saprotamā pamatojumā. Pieteicējai piemērotā soda nauda neizriet no objektīviem un racionāliem apsvērumiem un rada arī vienlīdzības principa pārkāpumu. Tā kā pārkāpums jau bija novērsts un pirmajos septiņos tiesiskā regulējuma darbības mēnešos pastāvēja objektīvi atšķirīgi viedokļi par tiesību normu saturu, sods uzskatāms par nesamērīgu risinājumu.

[3] PTAC tiesai sniegtajā paskaidrojumā norāda, ka pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvji pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem.

PTAC pārstāvji pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausījusi administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un pārbaudījusi lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[6] Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 1.¹daļu kreditēšanas pakalpojumu patērētājam drīkst sniegt kapitālsabiedrība, kura saņēmusi speciālu atļauju (licenci) patērētāja kreditēšanas pakalpojuma sniegšanai un kuras apmaksājamā pamatkapitāla minimālais lielums ir 425 000 *euro*.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.²daļa noteic, ka patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kreditēšanu noteiktajā kārtībā.

Iepriekš minētā likuma 8.panta 2.³daļa noteic, ka par šā panta 2.²daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, par šā panta 2.²daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punkts noteic, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam ir visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kreditēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi (izņemot zvērināta notāra izmaksas). Kredīta izmaksās iekļauj arī

izmaksas par papildus pakalpojumiem saistībā ar kreditēšanas līgumu, tajā skaitā apdrošināšanas prēmijas, ja papildu pakalpojuma līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, lai saņemtu kredītu vai lai to saņemtu ar piedāvātajiem noteikumiem un nosacījumiem. Ja kredīta atmaksa nodrošināta ar nekustamo īpašumu vai kredīta mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu, kredīta kopējās izmaksās patērētājam iekļauj arī īpašuma vērtēšanas izmaksas, ja šāda vērtēšana ir vajadzīga kredīta saņemšanai, bet neietver maksu, kas saistīta ar nekustamā īpašuma ierakstīšanu un ar to saistīto tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā.

No minētās tiesību normas izriet, ka ar kredīta kopējām izmaksām tiek saprastas jebkādas izmaksas, ar ko patērētājam jāērķinās, lai kredītu saņemtu un/vai to lietotu, un, kuras kredīta devējam ir zināmas, izņemot notāra izmaksas. Tās ietver, piemēram, procentus par kredīta lietošanu, komisijas maksas, dažādas administratīvās izmaksas, piemēram, par aizdevuma līguma sagatavošanu, maksāspējas pārbaudi, kredīta piešķiršanu, apstiprināšanas maksas, kredīta starpnieku izmaksas, kuras sedz patērētājs u.tml.

Iepriekš minētais regulējums Patērētāju tiesību aizsardzības likumā iekļauts ar 2015. gada 28. maija grozījumiem, kas stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī. Likumprojekta anotācijā norādīts, ka mērķis 8. panta papildināšanai ar 2.² daļu ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līguma slēdzēju puses ekonomiskās intereses, t.sk. patērētāja intereses nenonākt pārlieku lielās parādu saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksāspējas izvērtēšanu. Tāpat anotācijā norādīts, ka gada procentu likmes mērķis ir informēt patērētājus par dažādu kredītu cenām, lai atvieglotu patērētāja izvēli pieņemot lēmumu par konkrētā pakalpojuma saņemšanu. Taču, ņemot vērā, ka aprēķinot gada procentu likmes apmēru, tās aprēķinā tiek ietvertas kredīta kopējās izmaksas (maksa par kapitāla izmantošanu (procenti), komisijas maksas, administratīvie izdevumi un citi patērētāja maksājumi), gada procentu likmi ir iespējams izmantot kā efektīvu kredīta kopējo izmaksu regulējošu mehānismu. Likumprojekts gada procentu likmes funkcionālo nozīmi – informēt patērētājus – nemaina, bet gan paplašina gada procentu likmes pielietojumu ([sk. http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/3D55492D63F01432C2257DAA0040CEE8?OpenDocument](http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/3D55492D63F01432C2257DAA0040CEE8?OpenDocument)).

[7] PTAC 2016. gada 16. septembrī veica pārbaudi pieteicējas pakalpojuma sniegšanas vietā www.opencredit.lv konstatēja, ka pieteicēja piedāvā patērētājiem kreditēšanas līgumus ar turpmāk norādītām kreditēšanas kopējām izmaksām patērētājam:

1) sākotnējie (atkārtotie) kreditēšanas līgumi: komisijas maksa Kreditēšanas līgumā ar aizdevuma summu 100 *euro* uz 30 dienām ir 8,80 *euro*, kas ir atbilstoša Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļai $(0,55 \cdot 100 \cdot 7/100) + (0,25 \cdot 100 \cdot 7/100) + (0,2 \cdot 100 \cdot 16/100) = (3,85) + (1,75) + (3,2) = 8,80 \text{ euro}$; komisijas maksa Kreditēšanas līgumā ar aizdevuma summu 300 *euro* uz 30 dienām ir 26,40 *euro*, kas ir atbilstoša Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļai $(0,55 \cdot 300 \cdot 7/100) + (0,25 \cdot 300 \cdot 7/100) + (0,2 \cdot 300 \cdot 16/100) = (11,55) + (5,25) + (9,6) = 26,40 \text{ euro}$.

2) kredītu termiņa atlikšana (pagarināšana): komisijas maksa par pagarināšanu kreditēšanas līgumā 100 *euro* uz 30 dienām ir 20,00 *euro*, kas nav atbilstoša Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļai ($20,00/100$ (kredīta summa)*100 (procenti) = 20,00 % no 100 *euro* un dienā tie ir $20,00/30$ (dienu skaits) = 0,66% (pārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā trīs reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā divas reizes); komisijas maksa par pagarināšanu kreditēšanas līgumā 300 *euro* uz 30 dienām ir 60,00 *euro*, kas nav atbilstoša Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļai ($60,00/300$ (kredīta summa)*100 (procenti) = 20,00% no 300 *euro* un dienā tie ir $20,00/30$ (dienu skaits) = 0,66% (pārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā trīs reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā divas reizes) (*lietas 88. – 99.lapa*).

PTAC secināja, ka pieteicēja patērētājiem piedāvā kreditēšanas līgumus ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļai neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu un līdz ar to pieteicējas patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.² daļu.

[8] Pieteicēja nepiekrīt tam, ka aprēķinā tiek iekļauta komisijas maksa par kreditēšanas līguma pagarināšanu.

Kredīta kopējo izmaksu patērētājam definīcija, kāda tā ir ietverta Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punktā, bija ietverta arī Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumu Nr.1219 “Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk - Noteikumi Nr.1219) 2.2.apakšpunktā. Proti, Noteikumos Nr.1219 bija noteikti kritēriji kredīta kopējo izmaksu noteikšanai, kas attiecināmi tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Turklāt identiski noteikumi ir iekļauti arī šobrīd spēkā esošajos Ministru kabineta 2016.gada 25.oktobra noteikumos Nr.691 “Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk - Noteikumi Nr.691).

Noteikumu Nr.1219 6.punkts noteica, lai aprēķinātu gada procentu likmi, nosaka kredīta kopējās izmaksas patērētājam. Aprēķinot kredīta kopējās izmaksas patērētājam, neņem vērā jebkurus maksājumus, ko patērētājs maksā par kreditēšanas līgumā noteikto patērētāja saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi un maksājumus, ko patērētājs maksā, iegādājoties preci vai pakalpojumu, izņemot pirkuma cenu, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek skaidrā naudā, vai izmantojot kredītu. Savukārt Noteikumu Nr.1219 7.punkts paredzēja, ka izmaksas, kas saistītas ar tā konta uzturēšanu, kuru izmanto maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, kā arī izmaksas par norēķinu līdzekli, kas izmantots maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, un citas izmaksas, kas saistītas ar maksājumu veikšanu, iekļauj kredīta kopējās izmaksās patērētājam, izņemot gadījumu, ja konta atvēršana ir brīvprātīga un konta izmaksas ir skaidri un atsevišķi norādītas kreditēšanas līgumā vai citā ar patērētāju noslēgtā līgumā.

Eiropas Savienības līmenī šo jautājumu regulē direktīva 2008/48/EK. Lai aprēķinātu gada procentu likmi, direktīvā 2008/48/EK lietots termins kredīta kopējās izmaksas patērētājam (3.panta “g” apakšpunkts) kurš ir identisks Latvijas normatīvajos aktos lietotajam analogiskam

terminam.

Direktīvas 2008/48/EK 19.panta trešā daļa paredz, ka gada procentu likmes aprēķins balstās uz pieņēmumu, ka kredītņēmums ir spēkā laikposmā, par ko panākta vienošanās, un kreditors un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar kredītņēmuma noteikumiem un tajā minētajiem datumiem.

Piemērojamām tiesību normām skaidrojums ir rodams Eiropas Komisija vadlīnijās direktīvas 2008/48/EK piemērošanai (*sk. Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge. 08.05.2012., skat. http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/guidelines_consumer_credit_directive_sw_d_2_012_128_en.pdf*). Skaidrojot direktīvas 3.panta "g" apakšpunktu, Eiropas Komisija ir norādījusi, ka kredīta kopējās izmaksas ietveramas arī jebkādas zināmas vai paredzamas komisijas maksas (tostarp procentu maksājumi, komisijas maksas, administratīvās izmaksas u.tml.), izņemot izmaksas par notāru pakalpojumiem (Vadlīniju 3.1.apakšpunkts). Vienlaikus Eiropas Komisija norādījusi, ka gada procentu likmes aprēķinā netiek iekļautas tādas izmaksas, kas attiecas uz maksu par izmaiņām līguma nosacījumos un termiņā, kas veiktas pēc patērētāja pieprasījuma.

Minētās vadlīnijas pēc būtības neskaidro jautājumu par izmaksu par kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās. Tādēļ konkrētajā situācijā jāpiemēro Latvijas Republikas normatīvo aktu regulējums un attiecīgo tiesību normu interpretācija, kas nav pretrunā ar direktīvu.

Kreditēšanas līguma noslēgšanas brīdī komisijas maksa par kredīta atmaksas pagarināšanu netiek ņemta vērā, jo saskaņā ar līgumu šis noteikums nav obligāts un tas var neiestāties. Aizdevuma lietošanu sākotnēji līgumā norādītajā aizdevuma atmaksas termiņā tiek piemērotas atbilstoši šim termiņam norādītās komisijas maksas, ko var izteikt kā kopējās kredīta izmaksas patērētājam. Ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdienas piešķiršanu u.tml.) kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļā noteiktie ierobežojumi. Ja tiek pagarināts sākotnējā līguma kredīta atmaksas termiņš, piemērojamie izmaksu ierobežojumi attiecināmi atbilstoši tekošajam sākotnējā līguma termiņam.

Kredīta devējam ir tiesības piemērot maksu par kredīta lietošanu periodā, uz kuru no līguma izrietošo saistību maksa tiek pagarināta, taču tiesas ieskatā šī maksa nedrīkst būt neierobežota vai nesamērīga.

Komisijas maksas līguma pagarināšanas brīdī ir konkrēti noteiktas un abām pusēm zināmas, turklāt, ņemot vērā, ka liela daļa kredītu tiek pagarināti, to nevar uzskatīt par ārkārtas situāciju vai notikumu, kura iestāšanās ir reta un neparedzama. Kreditēšanas līguma noslēgšanas brīdī komisijas maksa par kredīta atmaksas pagarināšanu netiek ņemtas vērā, jo saskaņā ar līgumu šis noteikums nav obligāts un tas var neiestāties. Tomēr, ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta

lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdienu piešķiršanu u.tml.) kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļā minētie ierobežojumi.

[9] Patērētāju tiesību aizsardzības nodrošināšana ir cilvēku tiesību aizsardzība, un īstenojot patērētāju tiesību aizsardzību tiek sasniegts leģitīms mērķis (*sk. Satversmes tiesas 2011.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr. 2010-49-03 17.punktu*).

No Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.²daļas izriet, ka patērētāja kreditēšanas līguma izmaksām ir jābūt samērīgām ne tikai pirms līguma noslēgšanas vai līguma slēgšanas laikā, bet arī visā līguma darbības laikā. Saskaņā ar likumprojekta anotāciju tā mērķis ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līgumslēdzējas puses ekonomiskās intereses, t.sk. patērētāja intereses nenonākt pārlietu lielās parāda saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu.

Kredītu kopējām izmaksām jābūt samērīgām un atbilstoši godīgai darījumu praksei, neatkarīgi no tā vai kredīts tiktu izsniegts vai pagarināts tā atmaksas termiņš. Tā kā kredīta pagarināšanas maksa tiek noteikta kredītlīguma darbības brīdī tad, kad patērētājs vēlas veikt noslēgtā līguma pagarinājumu, līdz ar to kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, kas noteikti 8.panta 2.³daļā ir attiecināmi arī uz kredīta pagarināšanas maksām, jo brīdī, kad tiek veikta pagarināšana, kredīta kopējās izmaksas kļūst zināmas.

[10] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta pirmajā daļā un otrās daļas 1.punktā ir noteikts, ka negodīga komercprakse ir aizliegta. Komercprakse ir negodīga, ja tā neatbilst profesionālajai rūpībai un būtiski negatīvi ietekmē, vai var būtiski negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja, vai tādas patērētāju grupas vidusmēra pārstāvja ekonomisko rīcību attiecībā uz precī vai pakalpojumu, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar. Savukārt šā likuma 6.pants paskaidro, ka komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispāratzītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam.

Negodīgas komercprakses jēdziena vispārīga interpretācija vienīgi no gramatiskā viedokļa vai citu normatīvo aktu kontekstā nav pamatota un pietiekama (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 22.decembra sprieduma lietā SKA-170/14 /A420807710 9.punktu*). Pie secinājuma, ka pieteicēja ir veikusi negodīgu komercpraksi, var nonākt, vienīgi vērtējot kompleksu pieteicējas rīcību (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 1.aprīļa sprieduma lietā Nr.42254511 9.3.punktu*). Arī Eiropas Savienības tiesa ir paskaidrojusi, ka komercprakse var tikt uzskatīta par negodīgu Direktīvas 2005/29 5.panta 2.punkta izpratnē tikai tad, ja ir izpildīts dubults nosacījums, pirmkārt, tai ir jābūt pretrunā profesionālās rūpības prasībām un, otrkārt, attiecībā uz produktu būtiski jā kropļo vai jāvar būtiski kropļot vidusmēra patērētāja saimniecisko rīcību. Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas preambulas 18.apsvērumu novērtējuma kritērijs ir pietiekami labi informēts, kā arī pietiekami vērīgs un

piesardzīgs vidusmēra patērētājs, ievērojot sociālos, kultūras un valodas faktoros (*sk. Eiropas Savienības tiesas 2016.gada 7.septembra sprieduma lietā Nr.C-310/15 32.punktu*).

Par komercpraksi nav uzskatāmi vienošanās noteikumi kā tādi, bet galvenokārt kā rīcība pirms darījuma noslēgšanas, kas vedina patērētāju pieņemt lēmumu par iesaistīšanos darījumā (*sk. Augstākās tiesas 2016.gada 6.septembra sprieduma lietā SKA-214/2016 15.punktu*). Tādēļ ir jāpamato, kā tieši konkrētajā gadījumā ir izpaudusies pieteicējas komercprakse.

Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 2.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercprakses īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem.

PTAC konstatēja, ka pieteicēja ir pārkāpusi patērētāju tiesības regulējošos normatīvos aktus, piedāvājot normatīvajiem aktiem neatbilstošus darījumu noteikumus, kas atzīstama par negodīgu komercpraksi.

[11] Pārkāpums ir būtisks, jo pieteicējas īstenotā komercprakse ir adresēta lielam patērētāju lokam, kas ir izmantojuši/izmanto pieteicējas pakalpojumus, noslēdzot vienošanās par kredīta termiņu atlikšanu, tādējādi pieteicējas izdarītais pārkāpums, ilgā laika periodā piemērojot komisijas maksas par patērētāja kreditēšanas līguma pagarināšanu apmēros, kas pārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.pantā noteiktos ierobežojumus, ir radījis būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātajām patērētāju kolektīvajām ekonomiskajām interesēm.

Tiesa atzīst, ka nozares dalībnieki, tostarp pieteicēja, bija informēti par Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta otrās daļas grozījumiem un to piemērošanu.

No lietas materiāliem izriet, ka PTAC un nozares pārstāvju starpā ir bijusi aktīva komunikācija, sarakste, viedokļu apmaiņa. PTAC viedoklis ir bijis konsekvents, proti, jau 2016.gada 11.janvāra vēstulē PTAC norādījis uz to, ka kredīta pagarināšanas komisijas maksa ir iekļaujama kopējās izmaksās (*lietas 36. – 63.lapa*).

[12] PTAC 2016.gada 26.septembra vēstulē aicināja pieteicēju atzīt pārkāpumu un iesniegt rakstveida apņemšanos novērt pārkāpumu (*lietas 99. – 100.lapa*). Pieteicēja 2016.gada 7.oktobra vēstulē norādīja, ka pārkāpumu neatzīst (*lietas 101.lapa*).

Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta piektās daļas 2.punktu iestādei ir paredzētas tiesības, nevis pienākums ierosināt uzņēmējam rakstveidā apņemties novērst konstatēto pārkāpumu. PTAC, ņemot vērā konkrētas administratīvās lietas ietvaros esošus apstākļus, ir tiesīgs izvērtēt, vai aicināt uzņēmumu labprātīgi novērst pārkāpumu, iesniedzot rakstveida apņemšanos, vai, neveicot nevienu no iepriekš minētajām darbībām, pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, kas minēti Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta astotajā daļā.

Rakstveida apņemšanās ir īpašs pārkāpumu novēršanas veids patērētāju tiesību aizsardzības jomā, kas paredz iespēju komersantam pašam brīvprātīgi novērst pārkāpumu, atzīstot, ka pārkāpums ir izdarīts.

Izskatāmajā lietā PTAC izmantoja Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta piektajā daļā norādītās tiesības attiecībā pret pieteicēju, aicinot rakstveidā apņemties novērst pārkāpumu, tādējādi atzīstot vainu pārkāpumā. Ņemot vērā, ka šis aicinājums nesasniedz savu mērķi, PTAC pamatoti apsvēris naudas soda piemērošanu.

No lietas materiālos ietvertās informācijas nevar uzskatīt, ka pieteicēja pati pēc savas iniciatīvas novērsa pārkāpumu. Pieteicējai nav pamats uzskatīt, ka sods piemērots par rakstveida apņemšanās neiesniegšanu, jo pieteicējai bija izvēle iesniegt rakstveida apņemšanos vai arī gaidīt līdz PTAC pieņems lēmumu un vērsties tiesā.

[13] Vidusmēra patērētāji nevarēja zināt, ka pieteicējas piemērotās izmaksas par kredīta termiņa atlikšanu neatbilst normatīvajiem aktiem. Kredīta devēja tāpat kā jebkura pakalpojumu sniedzēja pienākums ir sniegt patiesu un pilnīgu informāciju patērētājam par piedāvāto pakalpojumu. Vidusmēra patērētājs paļaujas uz pakalpojuma sniedzēju - kredīta devēju - pieteicēju, ka tā īstenotā komercprakse ir tiesiska un atbilstoša normatīvajiem aktiem, līdz ar to kredītaņēmēji arī pieņēma lēmumu apmaksāt neprecīzās izmaksas.

Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 6.pantu un 7.panta pirmo daļu un otrās daļas 1.punktu, galvenā negodīgas komercprakses pazīme ir tās būtiski negatīvā ietekme uz patērētāja ekonomisko rīcību – mazinot patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu. Tās rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis. Tas attiecas uz brīdi, kad patērētājs izlemj saņemt pakalpojumu (slēgt kredītēšanas līgumu un/vai pagarināt esoša kredīta atmaksu) vai ne, un uz kādiem nosacījumiem, gan arī uz brīdi, kad patērētājs vēlas izmantot savas likumiskās tiesības atteikties no pakalpojuma. Tātad tiek vērtēta vidusmēra patērētāja iespējamā rīcība.

Tiesas ieskatā patērētāji var pamatoti sagaidīt, ka nozares profesionālis, kuram ir spēkā esoša speciālā atļauja (licence) patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniegšanai, rīkosies labā ticībā un ievēros visu tai saistošo normatīvo aktu prasības.

Savukārt pieteicēja, piedāvājot patērētājiem kredītu termiņa atlikšanas (pagarināšanas) iespēju ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā, kas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.²daļu, ir īstenojusi profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kura būtiski negatīvi ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību.

[14] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.pants paredz dažādus līdzekļus, ko uzraugošā iestāde var izmantot, konstatējot negodīgu komercpraksi, tostarp uzlikt naudas sodu. Minētā likuma 15.²panta pirmā daļa noteic, ka uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenotājam soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 *euro*. Soda naudas apmērs ir nosakāms samērīgs ar izdarīto pārkāpumu, ņemot vērā komercprakses īstenotāja veiktos pasākumus pārkāpuma novēršanai un zaudējumu atlīdzināšanai.

PTAC pieteicējai uzlicis soda naudu 17 000 *euro* apmērā, jo tā veikusi negodīgu

komercpraksi, patērētājiem nosakot neatbilstošas kredīta kopējās izmaksas dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu.

Lēmumā PTAC ir vērtējis pārkāpuma smagumu, veidu, raksturu un izdarīšanas apstākļus, kā arī apjomu, ilgumu un tā radīto ietekmi, kā arī lēmuma adresāta lomu.

PTAC konstatējis, ka pieteicējas 2015.gada neto apgrozījums bija 2 137 072 *euro*. Soda naudas apmērs sastāda 0,80% no pieteicējas 2015.gada neto apgrozījuma un 17% no maksimālās soda naudas.

Piemērotās soda nauda mērķis ir atturēt pieteicēju un citus komersantus no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas. Tiesas ieskatā piemērotā soda nauda atzīstama par samērīgu un atbilstošu izdarītajam pārkāpumam, proti, tiesa secina, ka negodīgā komercprakse veikta ilgstošā laika posmā un norāda uz sistēmiskām problēmām pieteicējas darbībā šajā nozarē. Veiktā komercprakse nepārprotami varēja ietekmēt patērētāju ekonomisko rīcību. Nosakot soda naudu PTAC ņēmis vērā arī to, ka pieteicēja līdz 2016.gada 31.oktobrim novērsusi pārkāpumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa atzīst piemēroto soda naudu par taisnīgu un atbilstošu izdarītajam pārkāpumam.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt SIA "OC Finance" pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 21.februāra lēmuma Nr.6-pk atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis

(*paraksts*)

M.Markovs

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis

M.Markovs

Rīgā 2018.gada 26.martā

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu, kas satur laika zīmogu.